

JACHIN's BROCHURE-REEKS No. 26

DE VERTELLING

DOOR

H. DE JONGSTE

1956

JACHIN's UITGEVERSBUREAU
NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA
DELFT

Vertellen is een verhaal doen. Een verhaal is een ordelijk relaas van ware of verdichte gebeurtenissen. Zo'n verhaal moet van woorden gebruik maken, woorden met een gangbare betekenis, zeker, maar toch met allerlei mogelijkheden van betekenis-verenging en -verruiming naar vaste wetten en in verband met de situatie en de eisen van de zinsbouw. Ook naar de eisen van perioden-bouw en de samenhang daarvan met verhaal-motieven. Een vertelling moet zijn een „kunststuk”, waarin alle onderdelen het grote doel dienen.

Als we vertellen, spreken we, en onze *stem* is een wezenlijk moment in het verhaal. *Zacht spreken* is niet alleen een blijk van beschaving, het is ook noodzakelijk om ons in staat te stellen de zinsmelodieën te variëren, waarin de bedoelingen zich aankondigen. Een klein kind begrijpt eer onze bedoelingen dan onze woorden. De muziek van zijn moeders stem was de inleiding in de wondere wereld van de taal. Vraag en uitroep, gebod, vermaan, lof, en afkeuring, dat zijn essentiële bijzonderheden van onze volzinnen. Bovendien is er een personaal moment in wat we zeggen, dat we vooral bij anderen onmiskenbaar duidelijk kunnen horen. Het vertrouwen in onze woorden stamt voor een groot deel uit de overtuigdheid, die in onze stem te beluisteren is. Dit is een vooruitlopen op onze geloofsfunctie. Van Robespierre moet de graaf De Mirabeau gezegd hebben: „Die man is gevaarlijk. Hij gelooft, wat hij zegt.”

Onze taal geeft uitdrukking aan ons hele tijdelijk zijn met al zijn functies. We bergen er ons onderscheiden in, dat in de logische ontleding in origineire gedaante optreedt. Hoe zou ik tussen woorden een keus kunnen doen zonder die te gronden op analyse? En ik regel mijn woordenmateriaal naar de eisen van de sociale sfeer, waarin ik geroepen word te spreken. Er is

taal-economie, waartegen hij zondigt, die ons overstelpt met een vloed van woorden met weinig inhoud. Van deze functiona-liteiten moeten we goed doordrongen zijn, want we kunnen geen goede vertelling opbouwen, indien we er geen rekening mee houden. Deze eisen zijn niet door mensen gesteld; ze liggen in de aard van de dingen. En dat wil zeggen dat ze Goddelijke normen zijn, die niet straffeloos overtreden worden. Immers, wie de *sociale eis der taal* negeert, slaat de verkeerde toetsen aan op het taal-instrument, en wekt weerzin of minachting. Ik heb een leeraar zien mislukken, die op een moment het Engelse woord „pence” niet goed uitsprak. Wij hebben eerbied voor de taalnormen, omdat ze met de schepping gegeven zijn.

Elke *sociale* kring stelt zijn *taaleisen*. In een milieu, waar dia-lect gesproken wordt, kan de vraag opkomen, of de verteller in dat *dialect* vertellen moet. Als het Algemeen Beschaafd daar niet goed begrepen wordt, moet ons antwoord bevestigend lui-den. Maar indien ook maar enige kans bestaat, dat het A.B. wordt verstaan, moet het de voorkeur hebben. Immers de Bij-bel is in het A.B. vertaald, en onze vertelling moet ook er toe strekken, de lezing van de Schrift voor te bereiden. Behalve de kwestie van het dialect is er nog de vraag of we „slang”, d.i. een vorm van taal zoals die gebruikt wordt in speciale volks-kringen, kunnen gebruiken. Hier zouden we tegen willen waar-schuwen. Het gevaar is groot dat dergelijke taal op een vulgair niveau ligt. Met de aard van de Bijbelvertelling is platte taal moeilijk te rijmen. Evenmin bezige men de „taal” der „Dier-baarheden”, die men wel aangeduid vindt als de „Tale Ka-naäns”. Ze is bovendien sterk metaforisch (i.e. overdrachte-lijk) en beeldspraak is voor kinderen te moeilijk.

De grote eis ten aanzien van taalgebruik is die van de duide-lijkheid. Uit deze regel volgt, dat we beslist niet willen, dat de verteller vooral de letterlijke woorden der Schrift overneemt. De bedoeling die de voorstanders van deze eis hebben is niet onsympathiek. Maar ze is niet Bijbels verantwoord. De Schrift mag niet als een soort Koran letterlijk opgedreund worden. Dan wordt ze eerst recht een dode letter. Bovendien biedt zulk

een praktisch volstrekt geen waarborg, dat de H. Schrift juist wordt geïnterpreteerd.

De H.S. is ons geschonken in een vorm, die de inhoud der Openbaring invoegt in onze ervaring van elke dag. Ze is geen Koran, die erin gehamerd moet worden door eindeloos herhalen. De Here heeft met onze menselijke maat rekening willen houden. En eerst zo was Zijn spreken verstaanbaar. Men leze Romeinen 10 er maar eens op na: Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Gelijk een moeder kinderwoordjes gebruikt om haar kleine te troosten, woordjes waarin ze haar hele liefdevolle hart legt, zo heeft het de Here behaagd tot ons te spreken in de armoe van ons mensenwoord. En hierin komt de majesteit van Zijn doen uit, dat Zijn volkomen betrouwbare Goddelijke waarheid op het voertuig van die menselijke klanken in onze harten doordringt. De Schrift is daardoor niet een gebrekkig werk geworden. Ze deelt niet in de feilbaarheid van mensen-arbeid. Zijn Woord doet al wat Hem behaagt. Het is scherper dan enig tweesnijdend zwaard. En de Here wil van mensentong gebruik maken om dat Woord te brengen aan alle creaturen.

Uit het voorgaande volgt nu de grote noodzaak ons woordgebruik enerzijds te meten met de mededelingen in de H.S.; en anderzijds ons aan te passen bij de kinderlijke ervaring. De Schrift onderwijst ons, dat we zullen zoeken al wat liefelijk, waar is, en wel luidt. Sociale, etische en esthetische normen hebben ook een taalzijde, die we niet straffeloos negeren. En wat de ervaring van de kinderen aangaat, we moeten geen woorden bezigen die boven hun bevattning liggen, of die ze zelf als plat, etc., af zouden keuren. De grote vraag is, hoe we hen zullen bereiken. Om het antwoord te vinden moeten we contact met hen zoeken door gesprek en spel; door huisbezoek en gemeenschappelijke wandeltochten, etc. Wat zijn de dingen, die hen vervullen? Wat is hun kinderlijke „moraal”? Met welke moeilijkheden hebben de pubers onder hen vooral te kampen? Dan leren we de leeftijdsverschillen kennen en hun invloed op taal, interesse en beschouwing. Voor kleine kinde-

ren voeren we een heel andere toon en taal dan voor jongens en meisjes van twaalf jaar en ouder. Ze vinden ons na hun twaalfde jaar al gauw „kinderachtig” en luisteren dan niet meer.

Er zijn echter wel *algemene eisen van taalgebruik* te noemen. Maak voor alle leeftijden steeds korte zinnen, terwille van de duidelijkheid. Vermijd beeldspraak zoveel mogelijk. Spreek niet te vlug. Als uw woorden wel gekozen zijn, verdragen ze het, dat er over nagedacht wordt. Natuurlijk is er het andere uiterste, nl. dat ge gaat lijzeren of talmen. Val uzelf niet in de rede met telkens te verbieden. Bedenk, dat degene, die verboden wordt, daardoor al het brandpunt van aller aandacht is. En dat gun ik hem niet ter wille van de vertelling. Val niet over iedere kleinigheid; de kinderen zijn geen cellulaire gevangenen. Spreek opgewekt. Uw houding is op zichzelf al een suggestie. Kijk de kinderen fiks aan; zorg, dat ge ze allemaal zien kunt, en probeer ze ook allemaal te zien. Bedenk, dat een dubbeltje humor meer teweeg brengt dan honderd gulden plechtigheid. Wees blij van binnen, want we hebben alle reden ertoe. Sta niet als een lantarenpaal voor de kinderen, maar verlaag u ook niet tot clownerie of de zwerftochten van de wandelende jood.

Ik zou zo door kunnen gaan; dan zou blijken, dat vertellen iets anders vooronderstelt, nl. de kunst van het pedagogisch bedrijf. Inderdaad ben ik van mening, dat hier van beroepswerk sprake is. Zelf ben ik op een zondagsschool geweest als kind, waar de verteller mij de stuipen op het lijf joeg met zijn lugubere beschrijvingen van de plaats des verderfs. Dat wil ik, waar ik kan, andere kinderen besparen. We komen immers met de Blijde Boodschap?

Vergun mij nu van de perifere zaken afscheid te nemen. We zullen veronderstellen, dat de „volmaakte” taalvoering verzekerd is. Ik hoop alleen maar, dat u die taalkwesties niet onbelangrijk vindt. Bilderdijk heeft ergens gezegd: „Wees meester van de Taal, Gij zijt het van het Hart!” En al is dit niet in alle opzichten waar, er zit veel in.

Dan eindelijk over de vertelling zelf.

Het mag waar zijn, dat vertellen met taal geschiedt, het is even zeker, dat het een produkt van de Verbeelding is, een soort van schepping. Misschien werpt u tegen, dat we de ware geschiedenissen uit de Bijbel niet mogen degraderen tot verbeelde histories. Ik zeg u eerlijk, dat we nooit anders zullen kunnen doen dan verbeelden, wat we in de Schrift lezen. Denk u een tuin; in het midden ligt een groot bloembed; daarom heen een grasrand. Het bloembed heeft in het centrum rode geraniums, en daarom heen staan witte begonias. Kunt u me volgen? Ziet u die tuin? — En hij is er niet! — In mijn verbeelding heb ik hem gezien, en mijn woorden hebben uw verbeelding aan het werk gezet. En nu ziet u ook, wat er niet is in de aanschouwingsruimte, maar wel in die van de Verbeelding. Als u in de Schrift leest, dat David een jongeman was, die zeer schoon van aangezicht was, dan zegt u dit niets, tenzij u een verbeelde David u voortovert. In uw verbeelding reist u mee met Jakob naar Paddan Aran, en in uw verbeelding ziet u hem met welgevallen naar Rachel kijken. Welnu, deze verbeelde wereld is opgeroepen door de taal van de H.S. Het is de wereld, waarin het kind zich thuis voelt. Het kind kan niet leven in het schimmenrijk van onze abstracties. Onze wijze woorden zijn boordevol onbegrijpelijkheden, en nog meer boordevol van oninteressante, dode en versleten beelden, die niet tot de kinderlijke wereld behoren. Als een onderwijzeres, nota bene ter „toepassing” zegt: „Bid maar veel, dat de Here Jezus in je hartje komen mag,” wat moet een kind daar nu bij denken? Waarom zou de Here dat niet *mogen*? „En,” vroeg een kind toen, „hoe kan dat? De Here Jezus is een grote man, en mijn hart is maar klein?” Er is geen mogelijkheid tot tegenspraak als we zeggen, dat een vertelling de toverstaf voert der verbeelding. Ze transposeert ons in een andere wereld dan die van hier en nu. En als deze Transpositie er niet door bewerkt wordt, is ze geen vertelling, maar een dode, saaie, invloedloze woorden-stroom. Om de transpositie te bereiken, die onder de strenge tucht van de H.S. staat, moet de verteller haar zelf eerst beleefd hebben.

Aandachtige lezing van de Schrift is wel de eerste voorwaarde.

Men kan eigen onvermogen te hulp komen door het bezien van allerlei illustratief materiaal, dat tegenwoordig in overvloedige mate te verkrijgen is. Daar is, b.v., de Bijbelse Atlas met 400 Platen, die door Dr. Van Deursen en . . . is bezorgd. Er zijn series negatieven voor een projectielantaarn, etc. Er zijn reisbeschrijvingen. In Illustratie en Dagblad kan men zeer veel aantreffen. En wie dat zelf verzamelt, beschikt al spoedig over een schat van aanschouwelijke middelen, die hem goed te stade komen zal om zijn eigen verbeelding steeds beter overeen te brengen met de verleden werkelijkheid. Zo komt het Nabije Oosten binnen onze gezichtskring der verbeelding. Natuurlijk, een Dorbeen doet er niets mee. Maar die is ook niet geschikt voor het werk der Evangelisatie.

De voornaamste Bron voor deze Transpositie is de Heilige Schrift zelf. Die is nergens dor of abstract in haar Geschiedverhalen. Nu is er het gevaar, dat door de transpositie het Bijbelverhaal de kleur zou aannemen van een echte Duizend en een nacht geschiedenis. Hoe zullen we dat bezweren? Moeten we de verbeelding dan maar uitschakelen? Maar al zouden we dat proberen, het zou niet gelukken. Met de taal is ze vanzelf gegeven. Er moet een middel zijn om haar in het rechte spoor te houden. Waaraan is de secularisering van het Geschiedverhaal der Schrift te wijten? Niet aan de transpositie als zodanig. Want het sprookjesachtige is een blijk van onze verhouding tot de Bijbelse werkelijkheid, d.w.z. het is een uiting van ons innerlijk geloof. Als ik niet meer het besef heb, dat hier sprake is van volstrekte geloofwaardige waarheid, en ik schilder de feiten zo af, dat het pikante en romantische element gaat heersen, dan heb ik mij niet laten leiden door de Geest der Schrift. Daar zit dan de fout. Wonderen worden dan toverstukken, zoiets als „Sesam, open u!“. Op dezelfde lijn ligt de verredelijking van de Schriftgegevens, ook al wordt die in naam van dogmatiek of theologie voorgedragen. Voor het kind is er het vertelrationisme, als ik tracht alles uit de Schrift te verklaren naar de norm van onze westerse rationalistische denkgewoonten.

Door die tendenz kom ik dan in allerlei onoplosbare moeilijk-

heden. Ik ga dan maar dogmatiek binnenhalen, en vergeet, dat ik vertellen moet, niet een verdacht soort theologie bedrijven. Nergens doet de Schrift, voorzover ik weet, een poging tot verklaring b.v. van de wonderen. Waarom zouden wij als vertellers haar voorbijstreven? Noch rationalistische vervorming, noch romantische devaluatie zijn ook maar enigszins verdedigbaar. Wellicht stemt u dit toe, maar dan blijft toch nog de vraag, hoe we die ongeoorloofde romantiek, etc., zullen weren.

Te weten, dat hier een gevaar dreigt, is al winst. Het middel er tegen is ernstige *Schriftlezing*. Wel is het raadplegen van commentaar noodzakelijk, maar dat kan nog zo licht leiden tot verintellectualisering. Naast de studie van toelichtingen blijft nog altijd de eis van een echt *gelovig* Schrift-lezen. Dan geven we ons hart aan haar. We horen er de Stem van onze Zaligmaker in. We laten ons geheel in beslag nemen door de woorden des Heren. Die zijn zeer speciaal *tot ons* gesproken, en wij onderzoeken ze, omdat we menen daar onze zaligheid in te vinden, en omdat die van Christus getuigen. Dan is er geen lichtvaardig omgaan met de Schrift. We horen er de voetstappen in van de Here Jezus, die benauwd geweest is als Zijn volk benauwd was. We zien dat volk in een heel ander licht dan we van nature zouden doen. Werkelijk zijn we partijdig geworden ten gunste van het volk des Heren, omdat Hij het zich tot een erfdeel gekozen heeft. Ons gebed zelf is een belijdenis van de bemoedigende wetenschap, dat de Here zich ook met ons bemoeien wil. We leren de wegen Gods zien met de Bijbelse personen. Hun lotgevallen, hun uitredding, ze komen ons verbazingwekkender voor, naarmate we meer onder de indruk zijn van onze eigen zonde en van de genadige vergiffenis van de gruwelen van de kinderen Gods. We praten ze niet heilig en vlekkeloos in zichzelf, maar volgen de H.S., die zeer reëel alle schuld van Gods volk erkent, en daarom de hoop en verlossing uitsluitend als een werk des Heren tekent. Trots al hun zonden worden een Simson, een David, en zovelen meer een „wolk der getuigen”. Dan is het niet meer gevaarlijk om de scheppende verbeelding zich met de geschiedenissen van de Bijbel te laten bezig houden. We weten

dan, dat het echt is, als David schreit naar de levende God, want uit de Schrift hebben we gezien, hoe God over hem denkt. We schreien in ons hart om de verlatenheid, waarin de zonde hem wierp, en herkennen onszelf daarin. Zijn geschiedenis wordt dan actueel; we zijn er zelf in betrokken. We beven voor de man Gods, die zich laat ompraten door de misdadige profeet uit Israël. En de droevige dood van Ananias en Saffira doet ons voor onszelf huiveren. Hoe zou met deze deelname aan het Bijbels Geschiedverhaal ooit de verleiding tot romantiek onopgemerkt kunnen blijven?

Met de nodige kennis toegerust, ernstig doordrongen van het verheven karakter van de Heilige Schrift, gewaarschuwd voor intellectualistische of romantische misvormingen, moet ik toch uiteindelijk de grote stap wagen. Ik moet *vertellen*. Mijn woorden worden gewillige slaven van mijn gedachten en gevoelens. Mijn stem is de tovenaer, die meetroont naar *het land der verbeelding*. En ik hoor gedurig die andere stem doorklinken, die ik eerbiedig in de Schrift beluisterd heb. En omdat we geen mystici willen zijn, volgen we gehoorzaam de leiding van de door de Schrift verdiepte ervaring. We weten, dat niet wij het vertellen hebben uitgevonden. Er is al schitterend verteld, lang voordat wij bestonden. Van deze ervaring der eeuwen getuigen vele geschriften. De studie van goede letterkunde is een onmisbaar hulpmiddel om de verteltechniek van anderen af te kijken.

Daarbij leren we, dat er een zekere opbouw in een verhaal moet zijn. Verwarde vertellers vervelen, doordat ze ergeren en vermoeien. Zoek in het Bijbelverhaal eerst naar *het grote thema*. Het zal altijd zijn Gods wegen met Zijn volk, en hoe de eer van God onlosmakelijk verbonden is met de uitredingen uit de nood, of de straffen die Hij hun beschikt. Zoek dat moment op in uw stof. Want in iedere geschiedenis is het weer op eigen wijze verwezenlijkt. En juist die verschillende wijzen maken alles zo boeiend.

Hebt ge dit vastgesteld, dan vraagt ge u af, hoe precies het *historisch verloop* in het verhaal is. Want we willen geen geweld doen aan de progressie der gebeurtenissen. Een regressieve ver-

telmethode is onmogelijk. In het na elkaar der gebeurtenissen ligt een scheppingsorde, en ik zou niet weten op welke wijze men ooit vanuit het heden terug zou kunnen vertellen naar het verleden. Vooral niet in verband met het karakter der Bijbelse Geschiedenis. We zullen dus nauwkeurig hebben na te gaan, hoe alles *achtereenvolgens* gebeurd is. Onze *climax* hangt daar niet van af. Die behoort in het slot te komen in ieder geval. We moeten vervolgens perioden in het verhaal onderscheiden; de onderlinge band daarvan vinden; het sprekende detail aanbrenge-
gen, waar de Schrift het zo wil. Zo b.v. de verstijving van Jerobeams hand. Dat detail laat sterk uitkomen, hoe machteloos de aanmatigende godsdienststichter was. Hij moest de profeet uit Juda te hulp roepen die hij had willen laten arresteren! Of de politieke berekening, en het ongeloof van Jerobeam ten aanzien van zijn eigen godsdienst, blijkende uit de vermomming van zijn vrouw voor het raadplegen van de man Gods. Het telkens terugkerend motief in Jerobeams doen is de machteloze zelfhandhaving en het kwade geweten. Dat is alleen te verstaan tegen de achtergrond van Gods verbond. Tot in een deugniet als Ahab is dat besef van Israël als een theocratisch koninkrijk nog werkzaam, zijns ondanks. God heeft een strijd met Israël, zoals Hij een strijd met het Nederlandse volk heeft. Al stellen we deze volken niet op een lijn, het woord van stadhouder Willem V bij zijn vertrek uit ons vaderland was wel op zijn pas.

Ook wij zelf zijn onder het beslag van het Verbond, en dat maakt het vertellen van Gods handelen met het oude verbonds-volk zo *actueel*. In onze vertelling moeten we er op verdacht zijn, dat de hoorders zich met de personen uit de Bijbel meten, met sommigen zich zelfs *identificeren*. Hoe voorzichtig moet ons dit maken. Deze identificatie is volstrekt niet verkeerd. Wij willen vertellen aan het volgende geslacht, des Heren roemrijke daden, Zijn kracht, en de wonderen, die Hij gewrocht heeft, opdat ze zullen zien: „Waarlijk, Zijn heil is nabij degenen, die Hem vrezen.”

In de Hebreënbrieff lezen we, dat Abel door het geloof een beter offer bracht dan Kaïn; hierdoor werd van hem getuigd,

dat hij rechtvaardig was, daar God getuigenis gaf aan zijn gaven; en hierdoor spreekt hij nog nadat hij gestorven is. Op deze wijze is de identificatie alleen verdedigbaar, en, zo God wil, beweegt ze tot geloof. Meteen ligt hier een aanwijzing voor de verteller. Geen heldenverering, maar besef van de band aan het volk des Heren om Gods wil.

In een esthetisch gekwalificeerde vertelling moet de integriteit van de artistieke ordening de opbouw van de vertelling beheersen. Maar in een gelovige vertelling heerst de schoonheid der waarheid. Geen tegenstelling, maar een richtingsbepaling houdt dit in. Juist omdat de waarheid in de Bijbelvertelling tot levende werkelijkheid moet komen, is haar schoonheid ten nauwste ermee verweven. Het ontsiert haar als er onware elementen in verschijnen. Want een vertelling is een kostelijk instrument om de schoonheid der waarheid in het rijk der verbeelde werkelijkheid binnen te voeren. En hierin verschilt ze van een esthetische vertelling qua talis, namelijk, dat in haar wereld noodzakelijk alles slechts zinvol is naar de norm van de esthetische harmonie. Evenals we een gebouw geen *onafhankelijk* kunstwerk kunnen noemen, maar een technisch-sociaal gekwalificeerd maaksel, waaraan de plastische *kunsten* een werk der *dienstbaarheid* verrichten, zo zal de schoonheid in een Bijbelvertelling altijd een dienende functie moeten hebben. Dan toch een functie. Het is helemaal geen gezond teken, als de kerkgebouwen lelijk zijn, en die van de gelovigen schoon.

We weten wel, dat deze dingen niet het werk zijn van één dag. Een heel leven van nadenken en ondervinden is nog niet toereikend om al de geheimen van het vertellen op te sporen. Maar wie met zijn talenten woekert, behoeft niet te wanhopen.

Er is namelijk een sterke vertroosting in het feit, dat een eenvoudige verteller, die fijn aan voelt, wat kinderen graag horen, en die zelf het kind in zich niet heeft onderdrukt, ongetwijfeld boeiend vertelt. Echter, natuurlijke gaven eisen ontwikkeling; terwille van de zaak des Heren hebben we naar de volmaaktheid te staan.

In een goede vertelling zal het volgende dienen ter voortzet-

ting en verdieping van wat voorafging, en wordt het vorige meegevoerd en zinvoller door wat er op volgt. De onderdelen steunen elkaar. — De grote vijand van de vertelling is de tijd. Ze kan licht veel te lang worden. Dat houden de kinderen niet uit. Houd op, wanneer u denkt: nu zijn ze juist nog benieuwd naar het vervolg. Immers sommige verhalen omspannen vele hoofdstukken uit de Schrift. De kunst van indelen is dan onmisbaar. Altijd moet er echter naar gestreefd worden iedere vertelling als een tamelijk duidelijk apart geheel te ordenen.

Kies ook uw verhalen in overeenstemming met de leeftijd van de hoorders. Er zijn geschiedenissen, die niet tot heel kleine kinderen kunnen spreken, omdat ze niet te vlechten zijn in hun ervaring, een eerste eis voor zinvol Evangelisatiewerk. Ik bedoel niet, dat de verhalen *naar* de kleine mens moeten zijn, maar wel dat ze *voor* hem geschikt moeten zijn. Lange genealogieën, koningslijsten, richtersnamen, tempelgereedschap, etc., vormden vroeger de stof voor de Bijbelles. Reeds Marnix van St. Aldegonde klaagt erover. De methodisten hadden alleen maar oog voor de plotselinge „bekering”, en negeerden de structuurwetten van het waarachtig mens-zijn. De piëtisten daalden in de weke moerassen van het sentiment, denk maar aan de leer van de zeven „nieten”. Al die richtingen vergaten, dat de Here Jezus mens geworden is, en daarmee het echt menselijke hersteld heeft, de ware HUMANITEIT.

Reeds de opheffing tot het *echt* menselijke is een heerlijke vrucht van het Evangelie. Dan volgt daaruit, dat hij verkeerd vertelt, die aan de kinderen een afkeurend: „Vertel nou eens wat anders. Het is altijd weer zo'n Jezusverhaal” ontlokt. Ze herkennen het menselijke in de Heiland niet meer. Indien vertellen een Schilderen met woorden is, dan hebben we toe te zien, dat ons schilderstuk geen *surrealistisch wangedrocht* wordt.

We moeten zulk een indruk van de heerlijkheid van het echt mens-zijn geven, dat de kinderen niet genoeg kunnen krijgen van de gestalte van de Heiland. Eenvoudig, fris, natuurlijk, uitbeeldend en bezielend moeten we vertellen. Het moet de frisheid van een ooggetuigeverslag hebben.

